10.10.2022
LAUSUNTO

Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Suomen Kylät ry kiittävät mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa

YLEISTÄ

Suomen Kylät ry pitää keskeisenä sitä, että tasapainoinen aluekehitys, ihmisten ja yritysten oikeidenmukainen kohtelu vihreässä siirtymässä sekä kaikkien suomalaisten lähipalvelujen vahvistaminen sisältyvät Suomen talouspolitiikan linjauksiin vuoden 2023 talousarviossa.

Uusien hyvinvointialueiden osalta Suomen Kylät ry demokraattisia hyvinvointialueina lupaavana, mutta on samalla huolissaan siitä, kuinka kansalaisten tasa-arvoiset mahdollisuudet sosiaali- ja terveyspalveluihin toteutuvat maaseudulla. Myös maaseudulla sekä pienillä paikkakunnilla palveluiden saavutettavuus, riittävyys ja valinnanvapaus on varmistettava.

MONIPAIKKAINEN JA TASA-ARVOISTEN KOTISEUTUJEN SUOMI

Paikasta riippumaton työnteko avaa aluepoliittisesti mielenkiintoisia näkymiä. Mikäli ihmisten työnteko ei jatkossa ole nykyisellä tavalla kiinteästi sidottua tiettyyn työn suorittamispaikkaan, saattaa työpaikkojen ja palveluiden keskittyminen suuriin keskuksiin muuttua aiempaa vähemmän luonnonlain kaltaiseksi vääjäämättömyydeksi.

Suomen Kylät ry on huolissaan valtion toimintojen keskittävästä kehityksestä. Aiemmalla hallituskaudella päätettyä valtionhallinnon tilankäytön tehostamisen ohjelmaa jatketaan suunnitelmien mukaisesti vuoteen 2029 asti tavoitteena 150 milj. euron kokonaissäästö. Säästötavoitteella valtion alueellinen läsnäolo maakunnissa ja maaseudulla uhkaa vähentyä entisestään. Valtion toiminnan hajauttaminen, toimivat poikkihallinnolliset toimipisteet ja työyhteisöt mahdollistavat valtiolla työskentelyn myös maaseutukunnissa ja seutukaupungeissa.

Paikasta riippumattoman rekrytoinnin ja työnteon yleistyminen voi toimia osaratkaisuna moniin aluekehityksen ongelmiin:

- työmatkaliikenteen aiheuttamat suuret ilmastopäästöt
- keskittyvän asumisen kalleus ja ahtaus
- jo kertaalleen rakennetun infran uudelleen rakentaminen
- maan epätasapainoisen kehityksen aiheuttama huoltosuhteen vinoutuminen osassa maata
- palveluiden ylikuormitus toisaalla ja häviäminen toisaalla
- yritysten kasvu- ja rekrytointiongelmat
- ylisuuret asumiskustannukset ja -lainat

Valtion talousarvioon saatiin vuodelle 2019 kyläkauppatuki, joka mahdollistaa kyläkauppojen kehittymisen maaseudun monipalvelupisteiksi. Uusi tukimuoto on saatu valtion

talousarvioon 2023. Kyläkauppatuki on merkittävä, sillä sen avulla kylien asuin-, mökkeily- ja matkailuvetovoimaa voidaan säilyttää. Kyläkaupat ovat osa varautumista ja huoltovarmuuden verkostoa kriisitilanteissa. Monipalvelupisteet ovat elintärkeitä maamme kaikilla maaseutualueilla, eivät pelkästään harvaan asutulla maaseudulla.

Alueellinen opintolainahyvityksen kokeilulaki on saatava eduskuntaan syksyn 2022 aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti esiselvityksen alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta ja sen eri toteuttamisvaihtoehdoista. Esiselvitys tuki kokeilulain toteuttamista ja sille nähtiin merkittävä yhteiskuntapoliittinen tarve. Kokeilun tarkoituksena on tuottaa tietoa Norjassa käytössä olevan alueellisen opintolainahyvitysmallin toteuttamisvaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista. Suomen Kylät tekevät kannattavat kokeilua. Teemme vaikuttamistyötä paikallisen kehittämisen, maallemuuton ja kestävän monipaikkaisuuden puolesta. **Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu olisi teko yhdenvertaisuuden ja tasapainoisemman Suomen puolesta. Se hyödyttäisi ennen kaikkea maaseutukuntia ja nuoria vastavalmistuneita hoiva- ja kasvatusalan nuoria.** Jotta työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat vähenisivät ja työttömyys laskisi, on kokeiltava kaikkia ideoita ja poliittisia porkkanoita. Opintolainahyvityskokeilu voisi tasapainottaa kehitystä, laittaa työvoimaa liikkeelle ja saada uteliaita kokeilemaan maaseudulle muuttamista. Se toisi kunnille osaavaa työvoimaa toteuttaa sote- ja peruspalvelut kaikille suomalaisille myös maaseudulla. Muutoinkin asumisympäristön nykyistä vapaamman valinnan mahdollistuminen edistäisi kansalaisten ja alueiden tasaisempaa taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia.

LUOTETTAVAT TIETOLIIKENNEYHTEYDET JA TOIMIVAT LIIKENNEYHTEYDET

Tietoliikenneyhteyksillä on maaseudulla suuri merkitys sujuvan arjen, kehittyvän yritystoiminnan ja onnistuneen matkailun näkökulmasta. **Valokuitu pienentää sijaintihaittaa ja toimii etäisen paikan vetovoimatekijänä.** Sen rakentamista ja käyttöliittymien lisääntymistä on julkisesti edistettävä alueilla, jossa sitä ei markkinaehtoisesti rakenneta. Valokuituun nojautuvasta 5G-tekniikasta odotetaan seuraavaa maailmantalouden tuottavuusloikkaa. Markkinaehtoisesti tiheään asutuille ja kuljetuille seuduille rakentuva verkko tulee saattaa myös maaseutujen kylien asukkaiden ja yrittäjien sekä matkailijoiden käyttöön. Turvallisuuden ja saavuttavuuden kannalta puhelinverkkoyhteyksien on 2020-luvulla toimittava koko Suomessa, myös Lapissa.

Tie- ja rataverkostamme on huolehdittava nykyistä paremmin ja pidemmällä tähtäimellä. Niin tiestön, siltojen kuin rataverkon korjausvelat on kuitattava. Alempiasteisen tieverkon rapautuminen uhkaa paitsi maalla asumista ja matkailua myös alkutuotantoa ja jalostavan teollisuutemme raaka-ainetoimituksia. **Myös julkisia liikenneyhteyksiä on parannettava niin, että liikkuminen maaseuduilta kaupunkeihin ja kaupungeista maaseuduille on sujuvaa.**

MAASEUTUKEHITTÄJIEN TOIMINTAEDELLYTYSTEN TURVAAMINEN

Alhaalta ylöspäin -kehittämismetodia **Leader-toimintamallia on vahvistettava uudella rahastokaudella 2021–2027.** Leader-toimintamalli voimaannuttaa kylät, luo uusia työpaikkoja maaseutuyrityksiin ja tukee maaseudun kasvuyrityksiä. Leader-tyyppisen asukaskehittämisen levittämistä uusille politiikkalohkoille on jatkettava: esimerkiksi korttelikehittäminen ja kaupunkiaktivismi tarjoavat samalla uuden maaseutu-kaupunki-vuorovaikutuskanavan. Yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen sekä kuluttajien ja tuottajien yhteiset kehittämisvälineet ovat tärkeitä työkaluja myös ilmastonmuutospolitiikan pakissa.

Julkisten ja yksityisten palveluiden kaikotessa kyliltä vapaaehtoistoiminta ottaa yhä suuremman vastuun alkutuotannolle, vientiteollisuudelle ja koko yhteiskunnallemme elintärkeän infran ylläpidosta, kotona asuvien ikäihmisten hoivasta, pitkäaikaistyöttömien työllistämisestä, pelastus- ja turvallisuuspalveluista ja virkistys- ja kulttuuripalveluista.

Kylätoiminnan valtionapua tulisi maltillisesti vahvistaa, sillä jokainen euro kylätoimintaan laittaa liikkeelle talkootyötä 90 euron arvon edestä. Me tuemme kokonaisturvallisuutta, talkookulttuuria ja yhteisöjen voimasta nousevaa elinvoimaa koko Suomessa.

Tuemme kyläyhdistyksiä kasvavien energialaskujen keskellä. Koronakriisin jälkeisessä ajassa kylätoiminta ja yhteisöllisyys ovat tärkeitä. Kylätoiminta poistaa yksinäisyyttä, vähentää riskiä syrjäytymiseen ja tukee yhteisöllisyyttä varsinkin maaseutualueilla. Valtionavun kerrannaisvaikutus on suuri, sillä kylätoiminnan tuottaman vapaaehtoistyön arvo on yli 90 miljoonaa euroa vuodessa. Valtion investoinnit kylätoimintaan laittavat liikkeelle talkookulttuuria, yhteisöllisyyttä ja vapaa-ehtoisten elinvoimaa.

Suomen Kylät ry ja 20 sen alueellista jäsenjärjestöä jakavat vuosittain 1,4 miljoonan euron valtionavun. Kyläjärjestöt ovat kehittyneet vahvasti ja olemme entistä vaikuttavampi ja näkyvämpi järjestö. Kylänuorten osallisuustyö, kyläturvallisuuden koordinointi ja rooli maallemuuttotyön asiantuntijajärjestönä vahvistuvat. **Valtionavun korottaminen nykyisestä 1,1 miljoonasta eurosta takaisin 1,4 miljoonaan euroon estäisi leikkauksen kylätoiminnalta.** Se mahdollistaisi kylätoimijoiden kautta merkittävän korotuksen talkootyön tueksi, jolla tuotetaan merkittävästi hoivaan, varautumiseen ja turvallisuuden tunteeseen liittyviä teemoja koko Suomessa.

Aleksi Koivisto, toiminnanjohtaja
Suomen Kylät ry

Suomen Kylät ry
Lupajantie 1, 25500 Perniö
www.suomenkylat.fi